

Zamonaviy Jamiyat va Innovatsiyalar

ILMIY NAZARIY JURNAL

ISSN 3060-544X

12

ZAMONAVIY JAMIYAT VA INNOVATSIYALAR

ilmiy-nazariy jurnal

СОВРЕМЕННОЕ ОБЩЕСТВО И ИННОВАЦИИ

научно-теоретический журнал

MODERN SOCIETY AND INNOVATIONS

scientific-theoretical journal

№ 12-son, 2025-yil

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAK Rayosatining 2025 - yil 24 - sentyabrdagi 375/5-son qarori bilan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning disertatsiya ishlari yuzasidan asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Mundarija /Содержание/Contents:

Bet	Muallif va maqola nomi	Yo'nalishi
4	Djurayev Toshpo'lat Saxiyevich O'smirlarning ijobiy xulq-atvorini shakllantirishda yoshlar guruhlari va ijtimoiy muhitning ahamiyati	Dolzarb mavzu
9	Atabayeva Nargis Batirovna Uyushmagan yoshlar ijtimoiy moslashuvining psixologik omillari	Psixologiya
14	Urunov Aziz Shakirovich Onativ xulq-atvorning namoyon bo'lishi muammosini huquqiy-psixologik jihatlar	Psixologiya
19	Akhmadov Nazir Raxmatovich Characteristics of adolescents' demonstration of constructive behavior in a social environment	Psixologiya
26	Xolmo'minova Oygul Jumayevna Oilada va kichik yoshidagi boshlang'ich sinf o'quvchilariga maktab va sinfdan tashqari ishlarda iqtisodiy ta'lim tarbiya berish asoslari	Pedagogika
31	Burxonova Yulduz Isroil qizi Yosh oilalarida nikoh va nikohdan tashqari munosabatlar namoyon bo'lishining sabab va omillari.	Pedagogika
37	Xaydaraliyev Abdullo Usmonali o'g'li Vatanparvarlik fenomenining psixologik jihatlar	Psixologiya
43	Turganova Nesibeli Talabalarda emotsional barqarorlikni rivojlantirishning psixologik xususiyatlari	Psixologiya
48	Axmedov Anvar Diyor o'g'li Xorijlik talabalarni akademik moslashuviga ta'sir etuvchi psixologik va pedagogik omillar tahlili	Psixologiya
52	Najmetdinova Nargiza Sayfettinova Informatikaga oid topshiriqlarni tekshirishda plagiatni aniqlashning intellektual tizimlari	Pedagogika
60	Matchanova Dilbar Yusupboyevna Talabalarda Fabbing darajasini o'lchash va uning psixologik ko'rsatkichlar bilan bog'liqligi	Psixologiya
64	Egamova Anbarjon Atanazarovna Maktabgacha yoshdagi bolalarda konstruktiv tafakkurni faoliyat jarayonida rivojlantirish	Psixologiya
67	Abduraxmonov Dilmurod Akramaliyevich Bo'lajak pedagoglarda kognitiv va kreativ faoliyatni integratsiyalash orqali kasbiy kompetentlikni rivojlantirishning ijtimoiy pedagogik asoslari	Pedagogika
70	Turg'unov Baxtiyor O'rolovich Ta'lim tizimida jismoniy tarbiya va sport tadbirlarining ahamiyati, maqsadlari va funksional vazifalari	Pedagogika
75	Jo'rayev Sodiqjon Muxammadinovich IIV akademik litseyi o'spirin o'quvchilarida kasbiy motivatsiya shakllanishining psixologik xususiyatlari	Psixologiya
79	Sadoqat Yo'ldosheva Xamid qizi, Davlatboyeva Mamlakat Oybek qizi Savodxonlik darslarida fe'lni bosqichma-bosqich o'rgatishning metodik modeli (1-4-sinf misolida)	Pedagogika
85	Yusufzoda Shabnami Yunus, Abayeva Merjen Yakupbayevna Boshlang'ich sinf o'quvchilarini mustaqil fikrlashga o'rgatishda modulli ta'lim texnologiyasidan foydalanishning nazariy asoslari	Pedagogika

90	Raximova Shoira Adilbekovna, Axmadjonova Lobar Otabek qizi Boshlang'ich sinf matematika darslarida beriladigan mantiqiy masalalarni jadvallar bilan yechish metodikasi	Pedagogika
95	Yusufzoda Shabnami Yunus, Atajanova Navbahor Ro'ziboyevna Boshlang'ich sinf o'quvchilarida vaqt haqida tushunchani shakllantirish bosqichlari	Pedagogika
100	Yusufzoda Shabnami Yunus, Rimbayeva Dinora Zokirbay qizi Boshlang'ich sinf matematika darslarida ekologik tarbiya berishda interfaol o'yinlardan foydalanish metodikasi	Pedagogika
106	D.K.Mo'minova BIG DATA tahlili orqali bo'lajak o'qituvchilarning individual o'quv trayektoriyalarini loyihalash	Pedagogika
112	Raximov Azizbek Normurodovich Buxoro jadidlarining ma'rifiy faoliyati va undagi vatanparvarlik g'oyalari	Pedagogika
117	Rustamova Nigora Rustamovna Pedagogik mahorat va muomala madaniyati	Pedagogika
121	Saidmuratova Maloxat Baxtiyarovna, Abdullayev Faxriddin Kamoladdin o'g'li Shaxsning mustaqil fikrlashi va o'z-o'zini boshqarishi tushunchalari tahlilining psixologik mohiyati	Pedagogika
126	Rajabova Lobar Madiyorovna "Tarbiya" fanini o'qitishning jamiyat hayotidagi amaliy ahamiyati	Pedagogika
130	Samarova Shoxista Rabidjanovna O'quvchilarda mantiqiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirishda psixodiagnostik metodlarning ahamiyati	Psixologiya
135	Kayumova Nazokat Rashitovna Talabalarda algoritmik kompetentlikni rivojlantirishning adaptiv dasturiy ta'minotning zamonaviy raqamli pedagogika va individualizatsiya tamoyillariga asoslangan takomillashgan tarkibiy tuzilmasi	Pedagogika
146	Asranbayeva Munajatxon Xalimjanovna Gerontopedagogika asosida ta'lim muassasalarida pedagogik jamoa barqarorligini ta'minlash yondashuvlari	Pedagogika
151	Bobonazarov Orif Abrayqulovich Jadidchilik pedagogikasi va zamonaviy kompetensiyaviy yondashuvning o'zaro uyg'unligi: nazariy va amaliy tahlil	Pedagogika
156	Muxammadiyev Baxtiyor Jurayevich O'quvchilarda axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	Pedagogika
161	Shukurova Nafisa Alisherovna O'quv mashg'ulot guruhi qisqa masofaga yuguruvchilarni musobaqa oldi tayyorgarlik mashg'ulotlarini rejalashtirish	Pedagogika
165	Bolbekova Ug'iloy Jaloliddinovna Mutaxassis talabalarining ingliz tilida gapirish ko'nikmasini yuqori darajaga chiqarishda shadowing ta'lim texnologiyasining ahamiyati	Pedagogika
170	Tovboyeva Nargiza Xonnazar qizi O'smirlar o'rtasidagi psixologik zo'ravonlikning asosiy ko'rinishlari va ularning psixik zo'riqlashga ta'siri	Psixologiya
174	Murodova Barno Kamalxodja qizi, Suvonqulova Zarina Habibullo qizi Salohiddin Soqib adabiy merosida tasavvufiy qarashlar	Pedagogika
180	Boynazov Zafar O'ral o'g'li, Boshlang'ich sinf o'quvchilarining kognitiv kompetensiyalarini shakllantirish	Psixologiya
185	Boboqulova Shahnoza Baxridinovna Ingliz tili darslarida talabalarining sotsiolingvistik kompetentligini rivojlantirish usullari va ularni baholash mezonlari	Pedagogika

189	Xaytova Farida Kuchkarovna Ko'zi o'z bolalar nutqdagi kamchiliklarini korreksiyalash usullari	Psixologiya
194	Ummatova Sitora Shavkatulloevna Oila institutida rashk sabablarini o'rganishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	Psixologiya
205	Toshmatov Rustamjon Mo'ydinjon o'g'li Bo'lajak harbiy xizmatchilarda empatik ko'nikmalarini shakllantirishda aksiologik yondashuvlarning zarurati	pedagogika
210	Алиев Мухаммаджон Чориевич Динамика самопознания личности	pedagogika
216	To'lanova Baxrixon Abdusamatovna Fizika fanini o'qitish metodikasida swot tahlil asosidagi yondashuv	pedagogika
223	Sanoyeva Mohigul Odil qizi Klassik pedagogik merosni modernizatsiya qilishning zamonaviy talablari va ularni ta'lim amaliyotiga joriy etish mexanizmlari	pedagogika
227	A.Sh.Azimova Bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarida kompetensiyaviy yondashuv orqali pedagogik empatiyani shakllantirish	Psixologiya
232	E.X.Yuldashov G.O.Yuldasheva B.B.Akbarova Suv gigiyenasi va aholini ichimlik suvi bilan ta'minlash	pedagogika
237	Eshpo'latov Bekzod Muxiddin o'g'li Mahalla, oila va ota-onaning o'smir yigitlarni axloqiy tarbiyalashdagi roli	pedagogika
243	Jo'rayev Qo'ldoshjon Ismatillo o'g'li Ta'lim sifatini oshirishda sun'iy intellekdan foydalanishning samarali usullari	pedagogika
247	Raximov Askar Rashidovich Talaba kurashchilarning jismoniy holatini oshirish metodikasi	pedagogika
251	Nazarova Marg'uba Gulamovna Bo'lajak muhandislarni kasbiy faoliyatga tayyorlashni namoyon bo'lishining o'ziga xos psixologik jihatlari	pedagogika
257	Nozimov Jaxongir Toxirovich Masofaviy ta'lim jarayonida talabalar ishonch hissini shakllantirishning psixologik xususiyatlari	Psixologiya
261	Nurullayev Abduhamid Ro'zimboyevich Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarni kasbiy tayyorlashda o'quv jarayonini takomillashtirishning pedagogik asoslari	pedagogika
267	O'g'ilxon Vaxabova Tolibjonovna Rahbar shaxsiyatida alturistik fazilatlar shakllanishining psixologik xususiyatlari	Psixologiya
270	Hakimova Nargiza Supxonovna Muhiddinova Manzura Mo'min qizi Boshlang'ich ta'limda tarbiya va tabiat fanlarni integratsiyalashda o'quvchilarda vatanparvarlik hissini shakllantirish	pedagogika
274	Nematova Feruza Akmal qizi Yangi O'zbekistonda bo'lajak o'qituvchilarining kasbiy-ma'naviy tayyorgarligini takomillashtirishning pedagogik asoslari	pedagogika
280	Parmonov Abdutolib Abduvahob o'g'li Umumiy texnik kompetentlikni shakllantirishda nazariy mexanika fanining innovatsion-didaktik modeli	pedagogika

287	Radjabova Firuza Dushanovna Er-xotin munosabatlarida gender tenglik masalasining o'rganilishi	pedagogika
292	Sharopov Sherzod Shirinboy o'g'li Reflective teaching and practices in the classroom	pedagogika
297	Xolmirzayev Shavkat Abdulazizovich Hamkorlikpedagogika asosida ekologik xavfsizlik madaniyatini rivojlantirish	pedagogika
302	Hayitov Umidjon Hamidovich Sun'iy intellekt asosida shaxsiylashtirilgan yondashuvning o'quv jarayoni sifati va ta'lim natijalariga ta'siri	pedagogika
306	Ismoilov Temurbek Islomovich O'qituvchilarning nutq madaniyati va ijtimoiy kommunikativ kompetensiyasi	pedagogika
311	Sharipov Sherzod Maqsudovich Xalq cholg'ularini o'qitishda amaliy-ijro kompetensiyasini rivojlantirish: repertuar tanlash, texnika va sahna madaniyati integratsiyasi	pedagogika
315	Xatamova Gulrux Baxtiyorovna The use of artificial intelligence in the english language teaching classroom: pedagogical affordances, risks, and responsible integration	pedagogika
320	Xusanova Madina Askarovna O'qish darslarida matnni anglash malakalarini rivojlantirishning didaktik modeli	pedagogika
325	Кенжаева Камила Анвар кизи Актуальность проблемы формирования социолингвистической компетенции в современном образовании	pedagogika
330	Asqarov Abrorjon Hayitmirzaevich Iqtisodiy tafakkurni shakllantirish orqali moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish	pedagogika
336	Samiyeva Dilorom Kurbanovna Differensial yondashuv asosida talabalarni ijtimoiy pedagogik faoliyatga tayyorlash	pedagogika
340	Imomqulov Rasul Raxmonovich Oliy ta'lim tashkilotlarida o'qituvchining pedagogik qobiliyatlarini rivojlantirishga qo'yilgan talablar	pedagogika
345	To'rabekov Farxod Sanakulovich Raqamli texnologiyalar va ularning ta'lim sifatini ta'minlashdagi roli	pedagogika
349	Лукашова Наталья Михайловна Этнографические особенности материальной и духовной культуры узбекского населения ферганской долины по материалам одного источника конца XIX века	pedagogika

Nurullayev Abduhamid Ro‘zimboyevich
Buxoro davlat pedagogika instituti
“Jismoniy tarbiya va sport” kafedrası professori

BO‘LAJAK JISMONIY TARBIYA O‘QITUVCHILARNI KASBIY TAYYORLASHDA O‘QUV JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Annotatsiya. Bugungi kunda ta’lim tizimini modernizatsiyalash jarayonida bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy tayyorgarligiga qo‘yiladigan talablar tobora ortib bormoqda. Ayniqsa, jismoniy tarbiya o‘qituvchilarini tayyorlash jarayoni nafaqat nazariy bilimlar, balki yuqori darajadagi amaliy ko‘nikmalar, sog‘lom turmush tarzini targ‘ib qilish, o‘quvchilarning jismoniy va psixologik rivojlanishini ta’minlash kabi muhim vazifalarni ham qamrab oladi. Shu bois, bo‘lajak jismoniy tarbiya o‘qituvchilarini kasbiy jihatdan yetuk mutaxassis sifatida shakllantirishda o‘quv jarayonini pedagogik jihatdan takomillashtirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Bo‘lajak jismoniy tarbiya o‘qituvchilarini kasbiy tayyorlash jarayonida o‘quv jarayonini takomillashtirishning pedagogik asoslarini ilmiy-nazariy jihatdan asoslash hamda zamonaviy pedagogik yondashuvlar, innovatsion ta’lim texnologiyalari va kompetensiyaviy yondashuv asosida ta’lim samaradorligini oshirish yo‘llarini aniqlashdan iborat.

Mazkur tadqiqot oliy ta’lim muassasalarida bo‘lajak jismoniy tarbiya o‘qituvchilarini kasbiy tayyorlash jarayonini takomillashtirishga qaratilgan bo‘lib, unda pedagogika va jismoniy tarbiya sohasiga oid ilmiy-nazariy manbalar, me‘yoriy-huquqiy hujjatlar hamda amaliy tajriba materiallaridan foydalanildi. Tadqiqot materiallari sifatida davlat ta’lim standartlari, o‘quv rejalari va fan dasturlari, jismoniy tarbiya va sportga oid metodik qo‘llanmalar, ilmiy maqolalar hamda o‘quv-uslubiy majmualar tanlab olindi.

Tadqiqot jarayonida bo‘lajak jismoniy tarbiya o‘qituvchilarini kasbiy tayyorlashda o‘quv jarayonini takomillashtirishga qaratilgan pedagogik shart-sharoitlarning samaradorligi o‘rganildi. Pedagogik tajriba-sinov ishlari natijalari shuni ko‘rsatdiki, zamonaviy pedagogik yondashuvlar, xususan, kompetensiyaviy, shaxsga yo‘naltirilgan va faoliyatga asoslangan ta’lim metodlarini joriy etish talabalarning kasbiy tayyorgarlik darajasiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Bo‘lajak jismoniy tarbiya o‘qituvchilarini kasbiy tayyorlash jarayonida o‘quv jarayonini takomillashtirish muhim pedagogik ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatdi. O‘rganishlar shuni tasdiqladiki, o‘quv jarayonini zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etish bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish va rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi.

Kalit so‘zlar: bo‘lajak o‘qituvchilar, jismoniy tarbiya, kasbiy tayyorgarlik, o‘quv jarayonini takomillashtirish, pedagogik asoslar, metodik yondashuvlar, kompetensiyaviy ta’lim, interaktiv o‘qitish.

Аннотация . Сегодня, в процессе модернизации системы образования, возрастают требования к профессиональной подготовке будущих учителей. В частности, процесс подготовки учителей физической культуры включает в себя не только теоретические знания, но и важные задачи, такие как высокоуровневая практическая подготовка, пропаганда здорового образа жизни и обеспечение физического и психологического развития учащихся. Поэтому педагогическое совершенствование образовательного процесса в формировании будущих учителей физической культуры как профессионально квалифицированных специалистов является одним из актуальных вопросов.

Научно и теоретически обосновать педагогические основы совершенствования образовательного процесса в процессе профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры и определить пути повышения эффективности обучения на основе современных педагогических подходов, инновационных образовательных технологий и компетентностного подхода.

Данное исследование направлено на совершенствование процесса профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры в высших учебных заведениях, и в нем использованы научно-теоретические источники, нормативно-правовые документы, а также материалы практического опыта в области педагогики и физического воспитания. В качестве материалов исследования были выбраны государственные образовательные стандарты, учебные планы и предметные программы, методические пособия по физической культуре и спорту, научные статьи и учебно-методические комплексы.

В процессе исследования изучалась эффективность педагогических условий, направленных на совершенствование образовательного процесса в процессе профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры. Результаты педагогического экспериментального исследования показали, что внедрение современных педагогических подходов, в частности, компетентностно-ориентированных, личностно-ориентированных и деятельностно-ориентированных методов обучения, оказывает положительное влияние на уровень профессиональной подготовки студентов.

Показано, что совершенствование образовательного процесса в процессе профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры имеет большое педагогическое значение. Исследования подтвердили, что организация образовательного процесса на основе современных педагогических подходов является важным фактором формирования и развития профессиональных компетенций будущих учителей.

Ключевые слова: будущие учителя, физическая культура, профессиональная подготовка, совершенствование образовательного процесса, педагогические основы, методические подходы, компетентностно-ориентированное образование, интерактивное обучение.

Annotation. Today, in the process of modernization of the education system, the requirements for the professional training of future teachers are increasing. In particular, the process of training physical education teachers includes not only theoretical knowledge, but also important tasks such as high-level practical skills, promoting a healthy lifestyle, and ensuring the physical and psychological development of students. Therefore, pedagogical improvement of the educational process in the formation of future physical education teachers as professionally qualified specialists is one of the urgent issues.

To scientifically and theoretically substantiate the pedagogical foundations of improving the educational process in the process of professional training of future physical education teachers and to identify ways to increase educational efficiency based on modern pedagogical approaches, innovative educational technologies and a competency-based approach.

This study is aimed at improving the process of professional training of future physical education teachers in higher educational institutions, and scientific and theoretical sources, regulatory and legal documents, and practical experience materials in the field of pedagogy and physical education were used. State educational standards, curricula and subject programs, methodological manuals on physical education and sports, scientific articles, and educational and methodological complexes were selected as research materials.

In the process of research, the effectiveness of pedagogical conditions aimed at improving the educational process in the professional training of future physical education teachers was studied. The results of pedagogical experimental work showed that the introduction of modern pedagogical approaches, in particular, competency-based, person-oriented and activity-based educational methods, has a positive effect on the level of professional training of students.

It was shown that improving the educational process in the process of professional training of future physical education teachers is of great pedagogical importance. Studies have confirmed that organizing the educational process on the basis of modern pedagogical approaches is an important factor in the formation and development of professional competencies of future teachers.

Key words: future teachers, physical education, professional training, improving the educational process, pedagogical foundations, methodological approaches, competency-based education, interactive teaching.

Zamonaviy ta'lim jarayonida pedagogik yondashuvlar, kompetensiyaviy ta'lim modeli hamda innovatsion o'qitish texnologiyalarini jismoniy tarbiya ta'limiga tatbiq etish orqali bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish imkoniyatlari kengaymoqda. Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini kasbiy tayyorlash jarayonida kompetensiyaviy yondashuv muhim metodologik asoslardan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuv ta'lim mazmunini faqat nazariy bilimlarni o'zlashtirishga emas, balki ularni amaliy faoliyatda samarali qo'llay olish qobiliyatini shakllantirishga yo'naltiradi. Shu bois, kompetensiya bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini belgilovchi asosiy omil sifatida qaraladi. Kasbiy kompetensiya jismoniy tarbiya o'qituvchisining pedagogik, metodik, psixologik va amaliy faoliyatni muvaffaqiyatli amalga oshirishini ta'minlovchi bilim, ko'nikma, malaka va shaxsiy sifatlar majmuini o'z ichiga oladi. Bo'lajak o'qituvchilarda ushbu kompetensiyalarning shakllanishi ularning o'quv jarayonini to'g'ri tashkil etishi, jismoniy mashg'ulotlarni xavfsiz va samarali olib borishi, shuningdek, o'quvchilarning individual imkoniyatlarini hisobga olgan holda ishlashiga imkon yaratadi. Kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan kasbiy tayyorlash jarayoni bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida quyidagi asosiy kompetensiyalarni rivojlantirishga xizmat qiladi: kasbiy-pedagogik kompetensiya, metodik kompetensiya, kommunikativ kompetensiya, sog'lom turmush tarzini targ'ib etish kompetensiyasi hamda refleksiv kompetensiya. Ushbu kompetensiyalar o'qituvchining kasbiy faoliyatida muhim ahamiyat kasb etib, ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi. Shuningdek, kompetensiyaning shakllanishi nazariya va amaliyot integratsiyasi, pedagogik amaliyotning mazmunli tashkil etilishi hamda innovatsion ta'lim texnologiyalaridan foydalanish bilan bevosita bog'liqdir. Bu jarayon bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini real pedagogik vaziyatlarga tayyorlash va ularning kasbiy moslashuvchanligini ta'minlashga yordam beradi. Biroq amaldagi o'quv jarayonida nazariya va amaliyot o'rtasidagi uzviylikning yetarli darajada ta'minlanmaganligi, metodik tayyorgarlikning sustligi hamda individual yondashuvning cheklanganligi kabi muammolar mavjud. Ushbu holatlar o'quv jarayonini ilmiy asosda qayta ko'rib chiqish va takomillashtirish zaruratini yuzaga keltiradi. Ijtimoiy va iqtisodiy o'zgarishlar, ilmiy-texnik taraqqiyotdagi yutuqlar, mahalliy oliy ta'lim tizimidagi islohotlar, oliy ta'limni rivojlantirishning hozirgi bosqichida o'qituvchilarni tayyorlashga yondashuvlarni qayta ko'rib chiqishga majbur qilmoqda. Boshlang'ich umumiy ta'lim uchun ikkinchi davlat ta'lim standartini ishlab chiqish va joriy etish, ta'lim mazmunini yangilash va shaxslar, jamiyat va davlatning o'zgaruvchan ta'lim ehtiyojlari pedagogik ta'lim tizimi uchun ijtimoiy zaruratni shakllantirmoqda, bu innovatsion professional ishga qodir, zarur darajadagi metodologik madaniyatga va butun umri davomida uzluksiz o'rganishga rivojlangan tayyorlikka ega bo'lgan yangi avlod o'qituvchilarini tayyorlash talablarida ifodalangan. Yuqoridagilar o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligini, shu jumladan metodologik va matematik tayyorgarlikni yaxshilashni taqozo etadi. Shu bilan birga, oliy kasbiy ta'limning mavjud ta'lim standartlari va o'quv dasturi bu muammoni o'quvchilarning ish yuklamasini oshirish, o'rganiladigan fanlar doirasini sezilarli darajada kengaytirish, ko'plab tanlov kurslarini joriy etish va boshqalar orqali hal qilishga imkon bermaydi. Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini kasbiy tayyorlashda metodik yondashuv – bu **o'quv jarayonini tizimli tashkil etish, talabalarning nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarini shakllantirishda qo'llaniladigan usul va prinsiplar majmuidir**. Metodik yondashuv bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik tafakkurini rivojlantirish, mashg'ulotlarni samarali tashkil etish va kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Asosiy metodik tamoyillar

1. Nazariya va amaliyotni integratsiya qilish

Talabalar jismoniy tarbiya mashg'ulotlari va sport amaliyotlari orqali nazariy bilimlarni mustahkamlash imkoniyatiga ega bo'lishi kerak.

Masalan, dars rejasida pedagogik metodika bo'yicha o'qitilayotgan kontseptlarni amaliy mashg'ulotlar bilan bog'lash.

2. Faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv

Talabalarni mustaqil ishlashga, muammo yechishga va mashg'ulotlarni boshqarishga yo'naltirish.

Kichik guruhlarda ishlash, cases-study, simulatsiyalar va sport vaziyatlarini tahlil qilish orqali metodik ko'nikmalar shakllantiriladi.

3. Individual yondashuv

Har bir talabani kasbiy tayyorgarlik darajasi va qobiliyatiga moslashtirish.

Talabalar qobiliyatiga qarab mashg'ulotlar intensivligi va murakkabligini sozlash.

4. Refleksiya va baholash

Talabalarining o'z-o'zini tahlil qilish ko'nikmasi shakllantiriladi.

Mashg'ulotdan so'ng nazariy va amaliy faoliyat samaradorligi baholanadi, bu esa kasbiy kompetensiyalarni yanada rivojlantirishga yordam beradi.

5. Innovatsion metodlardan foydalanish

Multimedia vositalari, video tahlillar, onlayn platformalar va boshqa raqamli resurslardan foydalanish.

Talabalar amaliy mashg'ulotlarni virtual va real muhitda bajarish orqali ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

Faoliyatga asoslangan, kontekstual va tizimli yondashuvlarni mustaqil talabalar ishi tizimini loyihalashda keng qo'llash kelajakdagi boshlang'ich maktab o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini oshirishga yordam beradi:

Kelajakdagi o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi, har qanday o'rganish singari, faoliyatga asoslangan: mazmun oddiy ma'lumot uzatish orqali emas, balki talabaning o'zlashtirilayotgan fanga faol ishtiroki orqali o'rganiladi. Faoliyatning bu jarayoni bir vaqtning o'zida professional qobiliyat va funktsiyalarni rivojlantiradi, faoliyat birligi harakatdir [1]; Bo'lajak o'qituvchilarning murakkab, yaxlit ishini o'zlashtirish jarayoni kontekstual o'rganish orqali amalga oshiriladi. Bu holda, urg'u o'qituvchining o'qitish faoliyatidan talabaning kognitiv faoliyatiga o'tadi va mavzu talabaning faoliyat obyekti sifatida ishlab chiqiladi. Shunday qilib, bilimlarni o'zlashtirish faoliyat kontekstida sodir bo'ladi, bu yerda bilimlar yo'naltiruvchi nuqta va tartibga solish vositasi bo'lib xizmat qiladi va talabalarining o'quv ishlarini tashkil etish shakllari o'zlashtirilgan tarkibni qayta yaratish shakllari bo'lib xizmat qiladi [2; 3]; Ta'lim va kognitiv jarayonda mustaqil ish talabalarga talabalar ongida obyektiv voqelik hodisalarini aks ettirish va o'zgartirishga qaratilgan mustaqil kognitiv faoliyat bilan shug'ullanish imkoniyatini berishi kerak va ikki xil bo'lishi mumkin: takrorlanuvchi (reproduktiv) va transformatsion (samarali, ijodiy). Bu talabalarining mustaqil ishlarini tashkil qilishda ularning mustaqil ishlarning har bir bosqichidagi kognitiv faoliyatining tabiati oldindan ko'ra bilish va boshqarishni talab qiladi [4; 5]. Zamonaviy pedagogik adabiyotlarda mustaqil ishning mohiyatini aniq tushunish yo'q, u ta'lim faoliyatini tashkil etish shakli, o'qitish usuli, o'rganish texnikasi, faoliyat turi, ta'lim faoliyati usuli, ta'lim faoliyatini tashkil etish vositasi va boshqalar sifatida talqin qilinadi. Shu bilan birga, ushbu tushunchaning turli ta'riflari bir-biriga zid emas, bu esa ushbu tushunchaning murakkabligi va ko'p o'lchovlilikini ko'rsatadi. Mutaxassisni kasbiy tayyorlashning faoliyatga asoslangan xususiyatini hisobga olgan holda, zamonaviy universitet ta'limida quyidagi ta'rifni yetakchi sifatida qabul qilish tavsiya etiladi: talabalarining mustaqil ishi - bu o'quv jarayonida talabaning mustaqil faoliyatini tashkil etish va boshqarishning o'ziga xos pedagogik vositasidir [5; 6]. Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini kasbiy tayyorlash jarayoni muayyan pedagogik tamoyillarga asoslangan holda tashkil etilishi lozim. Ushbu tamoyillar ta'lim mazmuni, metodlari va shakllarining uyg'unligini ta'minlab, bo'lajak mutaxassislarning kasbiy kompetensiyalarini samarali shakllantirishga xizmat qiladi. Kasbiy tayyorlash jarayoni zamonaviy pedagogika, psixologiya, jismoniy tarbiya va sport fanlarining ilmiy yutuqlariga asoslanishi zarur. O'quv mashg'ulotlarida nazariy bilimlarning ilmiy asoslanganligi bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tafakkurini rivojlantiradi. Jismoniy tarbiya o'qituvchisini tayyorlashda nazariy bilimlar amaliy mashg'ulotlar bilan uzviy bog'liq holda olib borilishi lozim. Bu tamoyil talabalarni real pedagogik faoliyatga tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Kasbiy tayyorlash jarayonida bilim, ko'nikma va malakalarning integratsiyasi

ta'minlanib, bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy, metodik va ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantirishga yo'naltiriladi. Talabalarning individual imkoniyatlari, jismoniy tayyorgarlik darajasi va kasbiy qiziqishlarini hisobga olgan holda o'quv jarayonini tashkil etish ushbu tamoyilning asosini tashkil etadi. Bu esa ularning kasbiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. So'nggi yillarda o'qituvchilarning ishfaoliyati tubdan o'zgardi. Ulardan endi kasbiy malaka, ishlash darajasi, ilmiy faoliyat va til bilish darajasi jihatidan tobora xilma-xil bo'lib borayotgan talabalar jamoasiga sifatli ta'lim berishlari kutilmoqda. Bu dars jarayonini samarali boshqarish, yuqori samarali o'qitish amaliyotlarini joriy etish, o'qitishni o'quvchilarning individual profillariga moslashtirish, innovatsion pedagogika va texnologiyalardan samarali foydalanish, ijtimoiy-emotsional omillarga e'tibor berish, o'rganish va o'quvchilarning bilim olishlari uchun qulay sinf muhitini yaratish va amaliyot yoki dars jarayonlarini boshqarishni o'z ichiga oladi. Bu ko'plab talablar yetarli tayyorgarlik va salohiyatni oshirishni talab qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. М., 1975.
2. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход: Метод. пособие. Высш. шк., 1991.
3. Вербицкий А.А., Дубовицкая Т.Д. Контексты содержания образования : монография. М., 2003.
4. Белкин Е.Л., Коренев Л.П., Теребулина Н.А. Педагогические основы организации самостоятельной работы студентов в ВУЗе. Орел, 1989.
5. Пидкасистый П.И. Организация учебно-познавательной деятельности студентов. М., 2005.